România şi străinătatea deplâng pierderea M. S. Reginei

Personalitatea Marei Regine

In 1935, cu prilejul aniversării a 60 de ani dela naşterea M. S. Regina Maria, „Universul" a consacrat pagini omagiale la care au colaborat numeroşi oameni de seamă din ţară şi streinătate.

Reproducem azi unele pasagii evocatoare din aceste articole.

M. S. Regina Maria

Fiică a măreţului Albion, născută din neamul englez, care — prin puterea sa culturală, prin organizarea sa de model, prin simţul său de comerciu şi prin aşezămintele sale industriale şi de muncă ordonată — şi-a creat nu numai o patrie stimată şi respectată de toată lumea, ci şi-a extins dominaţiunea şi asupra tuturor continentelor, unde are atâtea colonii în plin progres spre o nouă viaţă, Ea a fost trimisă pe pământul ţării noastre de providenţa divină — ca un sol nepreţuit — tocmai în timpul cel mai critic al istoriei neamului românesc. Dumnezeu poartă grijă de popoarele sale, şi — unde se slujeşte dreptăţii şi se imploră ajutorul Lui — acolo se şi iveşte acest ajutor, când primejdia e mai mare.

Aci — în noua sa patrie — s'a asimilat încet la început cu viaţa schimbată şi cu noua ei situaţie, mai ales că era binişor izolată şi de unii neînţeleasă. Dar — odată altoit sufletul Ei nobil şi isteţ în tulpina sănătoasă a unui neam cu alese calităţi — ea şi-a înţeles misiunea şi şi-a desfăşurat planul de acţiune, spre a sluji cât mai bine şi mai cu succes patria, a cărei Regină devenise.

A arătat interes pentru toate instituţiunile, de care un popor are trebuinţă spre a se desvolta în chip normal şi spre a face progrese netrecătoare. A activat pentru cultură, artă, milă creştină, spitale, văduve, orfani, săraci, orbi şi peste tot unde e nevoe de ocrotire şi împărţire de mângâiere şi alinare.

Dar rolul Ei principal şi istoric este a se căuta aiurea — în războiul mondial. Am intrat — cum nici nu se putea — şi noi în hora de foc, la care se înşiraseră atâtea ţări. Aveam atâtea nedreptăţi de biruit. Fruntaşii ţării — conducătorii de atunci — au avut prevederea şi buna chibzuinţă a intra de partea aliaţilor. Cu ei speram a ne desrobi partea cea mai mare din pământul robit străinilor. Dar — cum eram nepregătiţi — am suferit decepţii mai multe decât ne aşteptam. Primele succese s'au schimbat repede într'un dezastru. Din ţara veche abia mai rămăsese liber un biet trunchiu. Au urmat: descurajare, lipsuri, boale, foame, cu tot cortegiul de nemulţumiri. Era binişor redus numărul celor ce-şi păstrau sângele rece, calmitatea, care să ne menţie creştineasca răbdare până va sosi ceasul nostru.

Regina Maria a fost cea dintâi care a stat ca o stâncă, cu sufletul neclintit în convingerea biruinţei finale. Ca un înger păzitor a menţinut moralul în cercul central al aspiraţiilor naţionale, de unde toată lumea românească aştepta orientare şi îndemn. In acele clipe critice a fost un mare noroc pentru noi, pentru demnitatea noastră şi a dinastiei noastre, că am avut-O. Ca născută englezoaică, da expresie zilnică, în faţa tuturor, încrederii etnice a neamului său de origine: „Pe englezi nimeni nu-i va birui. Deci biruinţa finală va fi a aliaţilor, a noastră". Mare lucru era aceasta în clipele critice, prin cari am trecut. Ea a înţeles mai bine ca oricine pe bărbaţii noştri de stat, cari au condus războiul şi ţara în aceste hotărîtoare clipe ale istoriei sale. S'au încurajat reciproc. Armata s'a reorganizat. A curăţit ţara de inamic şi a dat satisfacţie tuturor armatelor aliate, intrând în capitala secularului inamic.

Biruinţa a urmat. Pacea s'a pecetluit. Neamul s'a întregit. Avem un popor unitar, o patrie ca puţine alte. Români, fiţi vrednici de ea! Iar pe scumpa noastră Regină Maria înscrie'i-O, precum în cele mai glorioase pagini ale istoriei, aşa şi în inimile celor de azi, ale celor din viitor şi din vecii vecilor, Amin.

MIRON
Patriarhul României

Regina Maria şi Regele Ferdinand, la Bicaz, imediat după războiul pentru întregirea neamului

(Foto Chevallier, P. Neamţ)

Intoarcerea la Bucureşti după victorie

OXO

Cotroceni, Duminică 18 Noembrie/1 Decembrie 1918.

Ne-am întors! cu adevărat ne-am întors acasă după un surghiun de doi ani. Să îndrăsnesc oare să rostesc marele cuvânt? Ne-am întors triumfători!

Nu spun aceasta cu vreun gând de trufie ci cu smerenie, ca una ce-ar vrea să cadă în genunchi şi să aducă prinos de mulţumiri. Cum să încerc măcar să descriu ziua de sguduire sufletească ce-am petrecut-o?

Adjectivele sună parcă a gol, când vrei să pui toate pe hârtie. A fost o zi de entuziasm, de delir. In pofida greutăţilor de transport şi a distrugerii lăsate de duşmani, pe unde trecuseră, toate s'au desfăşurat fără cea mai mică încurcătură; până şi vremea ne-a fost propice, însă ploile torenţiale prăpădiseră cu totul drumurile stricate dinainte. Trenul nostru ajunse totuşi aproape la ceasul prescris. Mărturisesc că mă simţeam nemaipomenit de sguduită şi îmi tremurau degetele pe când încheiam nasturii tunicii milităreşti, care, cu cingătoarea de piele după cum scrie la regulament, îmi fusese pregătită pentru această împrejurare. Pe cap purtam o căciulă de astrahan cenuşiu, cu o cureluşe sub bărbie, care-mi dădea înfăţişarea unui flăcău voinic şi bucălat. Acest costum era complectat de o lungă manta mlitărească, cenuşie cu guler de blană. Dau toate aceste amănunte pentrucă odată poate că îmi va face plăcere să-mi amintesc cum eram îmbrăcată.

Am fost întâmpinaţi la gara Mogoşoaia de generalul Berthelot şi de câţiva ofiţeri francezi şi englezi, şi, bineînţeles, de generalii noştri în frunte cu Prezan.

Era acolo şi Radu Rosetti cu un zâmbet strălucit pe chipul lui prietenos. Işi poate cineva închipui cu ce adâncă sguduire ne-am salutat. Caii ne aşteptau la gară. Eu trebuia să încalec pe marele şi voinicul Jumbo, o adevărată namilă plin de putere, care nu se lasă turburat de nici un fel de sgomot. E o făptură înţeleaptă, vrednică, de încredere, tocmai ce-mi trebuia în această zi de manifestaţii furtunoase.

Carol intrase călare în oraş, în fruntea regimentului său, iar fiicele noastre plecaseră înainte într'o trăsură trasă de patru cai. Noi am pornit cei din urmă. Regele cu mine, Niky deoparte şi generalul Berthelot de cealaltă. După noi veneau generalii şi toţi adjutanţii noştri şi astfel trecurăm solemn dealungul prea cunoscutei şosele Kisselef, pe care erau înşirate numeroase trupe; întâi cele franceze şi britanice, apoi ale noastre în frunte cu regimentul meu 4 Roşiori.

Era întâia oară când salutam pe pământul nostru trupe aliate; bucuria de a le vedea în jurul nostru astăzi, era aproape mai mult decât puteam suporta. Ne vedeam în sfârşit prietenii! Fusesem despărţiţi, fără nădejde, de ei în depărtatul nostru colţişor de lume. In tot timpul războiului nu fusesem niciodată în legătură cu armate aliate, afară de cele ruseşti; iar acestea, la sfârşit, se prefăcuseră într'un prilej de groază în loc de a ne fi sprijin.

La mijlocul drumului ne-a întâmpinat un sobor de preoţi în odăjdii strălucitoare; veniseră să binecuvânteze întoarcerea noastră, steagurile noastre şi ale aliaţilor. S'au înălţat cântări solemne şi ni s'a dat să sărutăm crucea.

A doua oprire s'a făcut în piaţa Victoriei. Aici ne-a întâmpinat după datină, primarul cu pâine şi cu sare, guvernul nostru, numeroşi foşti miniştri din toate partidele, corpul diplomatic, precum şi o mulţime de doamne entuziaste care mă acoperiră cu o ploaie de flori, lucru nu tocmai uşor de înfruntat când eşti călare. După aceasta, urmă intrarea în oraş dealungul vestitei Căi Victoria, scumpă inimilor româneşti. A fost cu adevărat o triumfătoare reintrare în Capitala noastră. Oraşul înebunise de tot. Aveai impresia că până şi casele şi pietrele drumului, strigau urale împreună cu mulţimea.

Peste tot steaguri fâlfâiau la ferestre, pe acoperişuri, la felinare, şi steguleţe în mâna fiecărui copil.

Era o simfonie ameţitoare de roşu, galben şi albastru. Eu de pe voinica spinare a lui Jumbo, puteam privi deasupra capetelor mulţimii, drept în ferestrele caselor şi puteam prinde însufleţirea de pe fiecare chip, să răspund fiecărui zâmbet, să bag de seamă înfrigurarea fiecărui copil şi să simt o apropiată împărtăşire a bucuriei poporului meu. Toate feţele erau întoarse spre noi, şi acele mii şi mii de mâini întinse, parcă îşi luau iar în stăpânire Suveranii, de care fuseseră despărţite, timp de doi ani amari.

Bucureştii cunoscuseră toate grozăviile ocupaţiei sub apăsarea unor asupritori nemiloşi, cari împilaseră poporul cu o grea tianie. Nu mai era omul stăpân pe sufletul său, românul nostru galben la faţă, cu capul plecat, trebuise să se supună soartei lui. Niciun glas nu îndrăsnea să se ridice deasupra şoaptei, nimeni nu mai avea dreptul să umble slobod după treburile sale, afară de cei ce intraseră la învoială cu duşmanul; cei credincioşi trăiseră clipe grele.

Iar acum, după aceşti doi ani cumpliţi, ne întorserăm biruitori în ciuda nenorocirii şi a umilinţii, iar visul de veacuri al României, era acum împlinit. Nu e de mirare că-şi ieşise din fire poporul de atâta bucurie, nu e de mirare că până şi pietrele de sub picioarele noastre păreau că ne aclamă şi că se îmbată de gloria întoarcerii.

Uitându-mă de sus, la toate acele feţe întoarse spre mine, mi se părea că citesc în ochii fiecăruia suferinţele prin care trecuse.

Alaiul nostru îşi urmă drumul până în piaţa unde se înalţă statuia lui Mihai Viteazul, cu sabia ridicată în vârful braţului stâng. Aici, de când venisem în ţară la 1893, mireasă nevinovată şi plină de dor de ţara ei, fusesem de faţă la defilarea de fiece an la 10 Mai, însă niciodată la o paradă ca aceasta în care luau parte armata franceză şi cea engleză. Poporul însoţea cu urale de entuziasm nebun, trecerea desrobitorilor noştri, care veniseră de peste Dunăre, drum lung ca să fie alături de noi în această zi de pomină.

După defilare urmă un Te-Deum, oficiat la Mitropolie. Pe când soseau oaspeţii, am avut 10 minute de răgaz, în care să-mi schimb uniforma în haine de sărbătoare. Slujba a fost scurtă, solemnă şi impunătoare; biserica întunecoasă, era luminată de 1000 de făclii, iar pe când îngenunchiam ca să înălţăm mulţumiri către Domnul, cântarea unui cor de multe glasuri plutea în valuri deasupra capetelor noastre. La ieşirea noastră din biserică, înaintă spre noi generalul Grigorescu şi în numele armatei rugă pe Rege să primească bastonul de mareşal. Această ideie o dădusem eu gereralilor, care se învoiseră cu entuziasm, însă pentru Nando fusese ceva neaşteptat. A fost adânc mişcat.

După aceasta plecarăm spre casă, la căminul nostru, la Cotroceni, unde zăcuse Mircea doi ani în singurătate, aşteptând întoarcerea noastră. Mircea mititelul, pe care trebuise să-l părăsesc!

Era atâta linişte în scumpa şi bătrâna biserică abea luminată! Ingenunchiai şi îmi ascunsei faţa în mâini: „Mircea, m'am întors". Dar Mircea era mort, nu mai putea să-l miste, nici bucuria, nici durerea. Mircea era mort.

In lumea largă sunt atâţia morţi, atâţia flăcăi viteji în toate ţările, care azi nu pot să se bucure de ceasul biruinţii, nici să plângă clipa înfrângerii...

„Deaceea laud mai mult pe morţii ce sunt morţi decât pe vii care sunt în viaţă. Da, mai fericit decât ei, e cel ce n'a fost încă în viaţă şi n'a văzut tot răul ce se face sub soare"...

Aici las să-mi cadă pana din mână. Nu e sfârsitul povestei, căci numai basmele se sfârşesc cu „fericire, cu veşnică fericire", şi aceasta nu e un basm, ci povestea vieţii mele.

Ceeace a urmat apoi e lung, foarte lung, vrednic poate de luare aminte, dar totuşi e mai bine să-mi sfârşesc aici cartea, acum când m'am întors la mormântul lui Mircea, şi la vechiul meu cămin. Intr'o zi voi scrie poate ce au mai urmat. Aceasta rămâne de văzut. Azi simt însă că trebue să sfârşesc evocând cuvintele unuia ce cunoaşte mult din durerile Regilor:

„Această trudă dureroasă a dat-o Dumnezeu fiilor oamenilor, ca să se oţelească prin ea. Am văzut toate muncile ce se fac sub soare şi iată: toate sunt deşărtăciune şi sbuciumare a gândului".

MARIA
REGINA ROMÂNIEI

Presa elveţiană face elogiul Marei Dispărute

Berna 20 (Rador). — Ziarele elveţiene publică numeroase ştiri despre moartea Reginei Maria însoţindu-le de fotografii şi reamintind vizita pe care Ea a făcut-o în Elveţia în 1924.

„Tribune de Geneve" într'un articol dedicat Marei Regine scrie: „Pentru noblleţea sufletului şi pentru patriotismul Ei, amintirea Reginei Maria va trăi veşnic în inimile românilor".

„Berner Tageblatt" într'un articol intitulat „O Regină frumoasă şi înţeleaptă" arată meritele nepieritoare pe care defuncta Suverană şi le-a câştigat dela poporul Său.

Grecia şi Suveranul său participă la doliul României

Atena 20 (Rador). — Ştirea încetării din viaţă a Reginei Maria a României a produs o profundă impresie la Atena.

In numele Suveranului elen, Marele Mareşal al Curţii a prezentat condoleanţe ministrului României.

Deasemeni au exprimat condoleanţe preşedintele consiliului de miniştri, autorităţile civile şi militare şi membrii corpului diplomatic.

Numeroase personalităţi s'au înscris în registrul deschis la legaţia română.

Curtea Regală elenă a luat doliul pe timp de trei săptămâni.

*

Atena 20 (Rador). — Contele Mercati, mare mareşal al Curţii şi mare maestru de ceremonii, a făcut eri o vizită, d-lui Filotti, ministrul României la Atena, pentru ca, din ordinul Regelui George, să exprime condoleanţele Majestăţii Sale în urma morţii Reginei Maria.

La legaţia României s'au înscris într'un registru special numeroase personalităţi din Atena precum şi membrii corpului diplomatic.

Şi azi ziarele elene se ocupă în numeroase articole de personalitatea Reginei Maria. „Proia" scrie că Ea a fost o Regină excepţională, tot aşa cum a fost şi prima Regină a României, Carmen Sylva. A înţeles până în adâncul sufletului lui poporul român, şi acesta a răsplătit-o cu o dragoste nemărginită.

„Katerimini" afirmă: „Era înzestrată cu posibilităţi uimitoare şi înfăptuirile ei sunt tot atât de uimitoare. Stăpânea gama tuturor frumuseţilor".

Comentariile celorlalte ziare se înspiră din aceleaşi sentimente.

Pelerinajul dela ambasada română din Varşovia

Varşovia, 20 (Rador). — *Numeroşi reprezentanţi ai lumii politice, ştiinţifice şi intelectuale din Polonia s'au prezentat în cursul zilei de eri şi azi la ambasada României şi au semnat un registru special cu prilejul morţii Reginei Maria.*

D. Sklakowski, preşedintele consiliului de miniştri, a adresat I. P. S. S. Patriarhului Miron Cristea, preşedintele consiliului de miniştri al României „o telegramă exprimând în numele guvernului polon condoleanţe pentru greaua pierdere suferită de Dinastia şi Naţiunea română.

Scrisori de condoleanţe primite de d. ministru de externe

D. N. P. Comnen, ministrul afacerilor străine, a primit din partea legaţiei britanice, următoarele scrisori de condoleanţe:

DOMNULE MINISTRU,

Guvernul Majestăţii Sale Britanice a aflat cu cel mai profund regret dureroasa veste a morţii Majestăţii Sale Regina Maria a României, la 18 Iulie, la Sinaia.

Din ordinul principalului Secretar de Stat al Majestăţii Sale pentru afacerile străine, am onoarea de a ruga Excelenţa Voastră să binevoiască să transmită guvernului regal român expresiunea simpatiei celei mai adânci ce guvernul Majestăţii Sale britanice resimte cu ocazia tristei pierderi ce Majestatea Sa Regele şi întreg poporul român au încercat.

Profit de această ocazie, d-le ministru, pentru a reînoi Excelenţei Voastre asigurarea prea înaltei mele consideraţiuni.

FARQUHAR
Insărcinatul cu afaceri
al Marei Britanii

❖

„Am onoarea de a aduce la cunoştinţa Excelenţei Voastre, că preşedintele republicii a însărcinat pe contele Jean Szembek, subsecretar de stat la ministerul afacerilor străine, să-l reprezinte la funeraliile Majestăţii Sale Regina Maria, în calitate de ambasador.

BECK
Ministrul afacerilor străine al Poloniei

❖

„Fiind împiedecat să asist la funeraliile Majestăţii Sale Regina Maria, vă rog să transmiteţi guvernului regal român expresiunea îndureratei simpatii cu care participăm la doliul naţional".

DE WECK
Ministrul Elveţiei în România

❖

„Cu prilejul decesului Majestăţii Sale Regina Maria, trimit Excelenţei Voastre, cele mai sincere condoleanţe".

General EDUARDO HAY
Ministrul afacerilor străine al Mexicului

❖

„Asociindu-mă sincer la marele doliu care loveşte România amică şi aliată, prin cruda pierdere ce a încercat prin dispariţia Majestăţii Sale Regina Maria, rog pe Excelenţa Voastră să primească expresiunea celei mai adânci simpatii din partea guvernului regal şi al poporului elen".

METAXAS
Preşedinte al consiliului şi ministrul afacerilor străine al Greciei

REGINA NOASTRĂ

Rostul şi însemnătatea monarhilor în istorie se judecă după măsura în care s'au putut înrudi cu aspiraţiile popoarelor.

Coroana a fost totdeauna simbolul reprezentativ al colectivităţii şi strălucirea ei s'a împletit din recunoştinţa celor mulţi. Cu deosebire la marile răspântii ale vremii, când destinul aruncă în cumpănă adevărurile de existenţă ale unui neam, Domnitorul concentrează în mâinile lui, mai mult ca de alte dăţi, toate fibrele de simţire, şi la lumina tragică a unui cataclism se pot descifra proporţiile unei personalităţi pe tron.

Regina Maria a fost sortită din cea dintâi clipă de domnie să cunoască sbuciumul unor sguduitoare probleme de conştiinţă. Dela început i-a fost dat să simtă şi năvala întrebărilor, şi povara răspunsurilor cari împrejmuesc Coroana la zile mari. Stăpânind o ţară mică în vârtejul unei conflagraţii universale, era chemată să aleagă un drum şi să execute un verdict care se stropea cu sânge. Şi una şi alta erau îmbrăcate în mister, ca o poruncă a fatalităţii. Regina Maria le-a dus la îndeplinire pe amândouă. Prin ce coridor de umbre s'a strecurat, din câte chinuri s'a zămislit biruinţa Ei, nu va şti nimeni, cum nu se ştie niciodată taina unei învieri, dar povestea noastră peste veacuri târzii nu se va putea spune fără numele Ei.

Regina Maria e întemeietoare de Ţară. Ea rămâne pe veci: Regina noastră.

OCTAVIAN GOGA

O pildă înălţătoare

Era de mult, în alt veac. Era înainte de marele război, care a rupt vremea şi omenirea în două. Principesa de Coroană, Maria pentru Ardeal şi Banat reprezenta o figură legendară, o personalitate înconjurată de nimbul fiicei de Impărat din poveste.

Dincoace de munţi, fotografia Ei, în mijlocul splendizilor copii, împodobea casele noastre ca o relicvie nestimată, alăturea de icoane. Chipul familiei regale insemna pentru noi — mama, simbolul fecundităţii eterne, iar copiii simbolul evocător de speranţe într'un viitor mai bun, mai fericit.

In toamna anului 1914 Take Ionescu ne spunea: „Fiţi pe pace, faceţi tot ce se poate ca să salvaţi vieţi şi averi româneşti, să nu fie distruşi românii de dincolo de munţi. Restul e datoria noastră. Războiul acesta nu e permis să se termine fără ca să aveţi parte de schimbarea situaţiei. Avem o aliată, o animatoare. E Regina. Energia şi forţa Ei de perseverare sunt mai presus decât curajul tuturor oamenilor politici.. Aveţi încredere şi susţineţi nădejdile!".

Credinţa ne-a mântuit. România visată atunci, astăzi este o realitate.

Ce parte importantă a meritului Ii revine M. Sale Reginei, pentru înfăptuirea României mari, nu se poate defini, — se poate simţi. Factorul moral e o forţă mai puternică decât o armată. Credinţa şi perseverarea neclintită a Reginei, când ceaţa decepţiei se întindea, fruntea Ei ridicată mândru, când toate frunţile se plecau sceptic, cuvântul Ei de îmbărbătare, în momentele când desnădejdea copleşea sufletele slabe, au fost factori morali salvatori. Individualitatea mare, de adevărată Regină, a fost Regina Maria pentru neamul românesc în mijlocul restriştelor din timpul războiului".

AL. VAIDA VOEVOD

Adevărata Doamnă a Crucii

„In ce mă priveşte, ceeace m'a impresionat mai mult şi ceeace admir mai presus de orice la Majestatea Sa, este neobositul Ei spirit de sacrificiu şi de caritate creştinească, admirabilul Său devotament, generozitatea Sa fără margini faţă de toate mizeriile. Copii, infirmi, bătrâni, răniţi, toţi au simţit binefăcătoarea mângâere a iubirii Sale materne! Poate de aceea — dacă nu mă înşel — Ea a arătat totdeauna o preferinţă pentru acele reproduceri artistice cari O reprezentau în costum naţional sau în acela al Crucii roşii.

Adevărată Doamnă a Crucii, care nu numai că S'a aplecat asupra durerilor spre a răspândi balsamul speranţei şi al reconfortării, dar care a ştiut să îndemne prin exemplul Ei plin de avânt, alte inimi generoase şi să formeze astfel echipe vibrânde de activitate şi de iubire a aproapelui".

† VALERIO VALERI
Nunţiul papal

MÂNĂSTIREA CURTEA DE ARGEŞ

In această mânăstire, alături de gloriosul Ei Soţ, Marea Regină Maria va dormi somnul de veci...

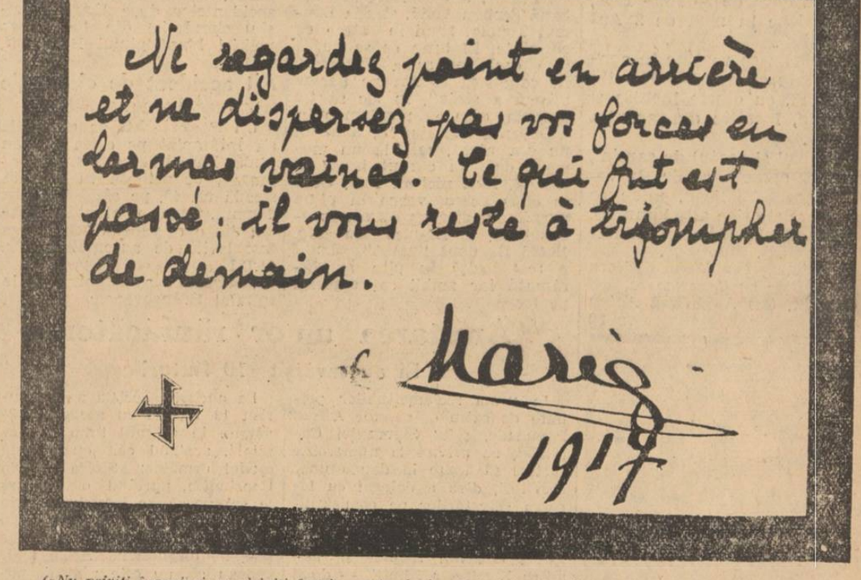
Ne regardez point en arrière et ne désespérez pas vos forces en larmes vaines. Ce qui fut est passé; il vous reste à triompher de demain.
Marie
1917

(«Nu priviţi înapoi şi nu risipiţi forţele voastre în lacrămi zadarnice. Ce a fost a trecut; vă rămâne să triumfaţi mâine»).